

макрорегіональному і внутрішньонаціональному рівнях, стимулює, прискорює й оновлює процеси універсалізації в сфері права, організації та функціонування держави. Сучасна глобалізація (включаючи й юридичну глобалізацію як її важливу складову) – при всіх особливостях її змісту, специфічних властивостях, характеристиках тощо – є певним новим ступенем у подальшій універсалізації всесвітньої історії людства та земної цивілізації. Глобалізація є серйозним викликом для національної держави, що ставить під сумнів питання суверенітету та здійснення її основних завдань і функцій.

Однак вести мову про послаблення ролі національної держави, а тим більше про її відмирання поки ще зарано. Національна держава і глобалізація є об'єктивно-сумісними явищами. Глобалізація не ліквідує національну державу, а сприяє оптимізації обсягу та надає новій якості тим завданням і функціям, які стоять перед нею. Вона ставить перед державою набагато вищі вимоги, що зумовлюються інтересами соціально-економічного розвитку, стабільності, підтримки миру та безпеки. Разом з тим, без активної ролі національної держави глобалізаційні процеси можуть втратити свою динаміку та історичний сенс, оскільки основою прогресу розвитку глобалізації є національні держави. Відповіддю на виклики глобалізації стає консолідація та інтеграція держав, їх активна участь у вирішенні глобальних проблем.

Список використаних джерел:

1. Чубко Т. П. Глобалізація: поняття, вплив на сучасні державу і права / Т. П. Чубко // Форум права. – 2010. – № 1. – С. 396–405 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-1/10htpdip.pdf>.

2. Бірюков Р. М. Правовий розвиток в умовах глобалізації/ Р. М. Бірюков [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vuzlib.com/content/view/1370/92>. – Назва з екрана.

3. Теорія держави та права: навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.]; за заг. ред. С. Д. Гусарєва, О. Д. Тихомирова. – К. : НАВС, Освіта України, 2017. – 320 с.

4. Правові проблеми глобалізації. Роль міжнародного і внутрішньодержавного права в їх вирішенні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://stud.com.ua/8675/pravo/pravovi_problemi_globalizatsiyi_rol_mizhnarodnogo_vnutrishnodержavnogo_prava_virishenni. – Назва з екрана.

Курсант 1-го курсу ННІ № 1 НАВС (Відділ спеціальної і фізичної підготовки)

Демчук Оксана Миколаївна

СИСТЕМА СТРИМУВАНЬ І ПРОТИВАГ ЯК СКЛADOVA ПРИНЦИПУ ПОДІЛУ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Розподіл державної влади на гілки (галузі) – важлива й необхідна умова формування правової та демократичної країни, її основоположний принцип. Ця вихідна засада справедливо відноситься до основних досягнень світової цивілізації та загальнолюдської культури. Соціальна цінність принципу диференціації державної влади полягає в тому, що він покликаний запобігти потенційній можливості зосередження повноти влади в руках якої-небудь гілки державної влади чи державного органу. Саме тому цей принцип справедливо вважають ключовою гарантією політичних прав і свобод [1, с. 68].

Ідеї, покладені в основу принципу поділу державної влади, розглядалися у працях Платона, Арістотеля, Цицерона та ін. Змістовий розвиток теорії поділу державної влади пов'язаний з іменами Дж. Локка та Ш.Л. Монтеск'є.

Поділ державної влади є необхідною умовою демократичного державно-правового режиму. Недемократичні, особливо авторитарні та тоталітарні, державні режими заперечують поділ державної влади. Так, комуністична державна ідеологія відкидає його навіть теоретично, обґрунтовуючи принцип єдності влади, відповідно до якого мандат на здійснення будь-якої державної функції є похідним від представницької влади. Вважається, що адміністративні та судові дії держави виконуються за дорученням представницьких органів

державної влади і як такі є не владою, а лише функціями, здійснюваними від її імені. Реалізація в соціалістичних країнах принципу єдності державної влади призвела до зосередження всієї повноти влади навіть не у формально представницькому органі, а в руках верхівки комуністичної номенклатури та небачених зловживань владою з її боку[2, с. 43].

В основу принципу поділу державної влад покладено ідею диференціації єдиної за своєю природою державної влади на відокремлені, взаємо врівноважені гілки, кожна з яких представляє собою систему державних органів. Політичне обґрунтування поділу державної влади на три гілки полягає в тому, щоб поділити і збалансувати державно-владні повноваження за принципом компетентності між різними державними органами, встановити взаємний контроль, унеможливити узурпацію влади – зосередження всіх повноважень або більшої їх частини в єдиному органі державної влади або в посадовій особі й тим самим запобігти сваволі.

Державна влада в демократичній країні у вигляді її трьох галузей (законодавчої, виконавчої та судової) є політичною формою вираження влади народу. Будучи «поділеною», влада в державі має залишатися цілісною, єдиною. Юридичне вираження єдності та гармонійності державної влади полягає в такому: 1) органи державної влади в сукупності наділені компетенцією, необхідною для здійснення функцій і виконання завдань держави; 2) різні органи держави не можуть визначати одним і тим же суб'єктам за тих же обставин взаємовиключні правила поведінки.

Принцип поділу державної влади охоплює певну систему вимог:

– розподіл функцій і повноважень (компетенції) між державними органами відповідно до вимог спеціалізації державної діяльності;

– закріплення певної самостійності кожного органу державної влади під час здійснення своїх повноважень, неприпустимість втручання у прерогативи один одного та їх злиття;

– наділення кожного органу держави можливістю протиставити свою позицію (точку зору) рішенням іншого органу держави та виключення зосередження всієї влади в одній гілці;

– наявність в органів державної влади взаємного контролю і неможливість зміни компетенції органів держави неконституційним шляхом.

Важливою складовою принципу поділу державної влади є система стримувань і противаг, що передбачає конкуренцію різних органів державної влади, наявність засобів для взаємного стримування й підтримки відносної рівноваги сил. Система стримування і противаг, з одного боку, сприяє співробітництву та взаємодії органів державної влади, а з іншого – створює підґрунтя для потенційних конфліктів, які найчастіше вирішуються шляхом переговорів, угод і компромісів[3, с. 54].

Система стримувань і противаг – це сукупність законодавчо закріплених повноважень, засобів, форм, методів і процедур, головним завданням яких є забезпечення реалізації принципу поділу єдиної державної влади, недопущення домінування однієї гілки влади над іншою та досягнення динамічної стабільності між ними. Система стримування і противаг є основою демократичного державно-правового режиму. Саме вона забезпечує демократичний, правовий характер держави та ефективність її функціонування. У різних країнах система стримування і противаг має свої особливості. При цьому незмінною залишається її сутність: на кожен спробу будь-якої гілки державної влади перебрати на себе функції та повноваження іншої гілки, остання має законодавчо закріплені механізми протидії.

Реалізація системи стримувань і противаг пов'язується з необхідністю не лише запобігти надмірній концентрації державної влади, а й забезпечити стабільність і сталість діяльності державних інститутів, слугувати ефективній їх організації та злагодженості функціонування, подоланню можливого протистояння всередині державного механізму.

Таким чином, поділ державної влади – це лише один з багатьох елементів механізму демократичного здійснення державної влади і сам по собі не є гарантією демократії. Більше того, за незбалансованої системи стримувань і противаг жорсткий поділ державної влади може спричинити протистояння гілок влади між собою. Особливої гостроти протистояння законодавчої та очолюваної главою держави виконавчої гілок влади набуває за

президентської та змішаної форм республіканського правління в періоди так званого «розділеного правління», коли президент і парламентська більшість представляють різні партійно-політичні сили. Іноді це протистояння доходить до відкритої збройної конфронтації. Ефективність державної влади залежить не лише від її поділу, а й від багатьох інших елементів механізму здійснення влади, які у своїй сукупності характеризуються поняттям «форма держави».

Список використаних джерел:

1. Кучук А. Поділ державної влади та правоохоронна діяльність / А. Кучук // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 1. – С. 68 – 71.
2. Заєць А. Принцип розподілу влади в новітній українській конституційно-правовій практиці / А. Заєць // Вісник Академії правових наук України. – 1998. – № 2. – С. 40 – 50.
3. Жук Н. Система стримувань і противаг у державному апараті: витоки та основний зміст / Н. Жук // Вісник Академії правових наук України. – 2003. – № 4 (35). – С. 52 – 62.

Студент 1-го курсу ННІ № 3 НАВС

Дем'янчук Тетяна Сергіївна

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО: ОКРЕМІ ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Упродовж історії людства суспільство постійно змінювалося та розвивалося, проходячи шлях від аграрного суспільства до індустріального, якому властивий високий рівень промислового виробництва. На сучасному етапі відбувається становлення інформаційного суспільства, технологічною основою якого є індустрія створення, обробки та передачі інформації.

Уперше термін «інформаційне суспільство» було використано наприкінці 60-х років минулого століття японськими дослідниками (авторство приписують професорові Токійського технологічного інституту Ю. Хаяші), які з'ясували перспективи поширення комп'ютерних технологій та їх вплив у першу чергу на економіку країни. Засновником теорії інформаційного суспільства вважають американського соціолога й публіциста Д. Белла, на думку якого знання та інформація стають стратегічними ресурсами та агентом трансформації постіндустріального суспільства [1, с. 143].

Поява інформаційного суспільства є революцією, яку можна порівняти з глибоким перетворенням світу, викликаним створенням алфавіту та опануванням мистецтва книгодрукування. З'являється нова культура, що базується на штучному інтелекті, математичних моделях, комп'ютерних програмах, формальних мовах, алгоритмах, віртуальних системах навчання, які потребують нової інформаційної грамотності населення світу. Інформація та знання стають основними рушійними силами соціальних і економічних перетворень [2, с. 6 – 7].

Характерними рисами інформаційного суспільства є:

- формування єдиного інформаційно-комунікаційного простору країни як частини світового інформаційного простору, повноправна участь у процесах інформаційної й економічної інтеграції регіонів, країн і народів;
- становлення і в подальшому домінування в різних сферах перспективних інформаційних технологій, засобів обчислювальної техніки та телекомунікацій;
- створення та розвиток ринку інформації і знань як факторів виробництва на додаток до ринків природних ресурсів, праці й капіталу, перехід інформаційних ресурсів суспільства в реальні ресурси соціально-економічного розвитку, фактичне задоволення потреб суспільства в інформаційних продуктах і послугах;
- зростання ролі інформаційно-комунікаційної інфраструктури в системі суспільного виробництва;
- підвищення рівня освіти, науково-технічного та культурного розвитку за рахунок розширення можливостей систем інформаційного обміну на міжнародному, національному й регіональному рівнях і відповідно підвищення ролі кваліфікації, професіоналізму, здібностей до творчості як найважливіших характеристик послуг праці;